

Косара Гавриловић КОСОВО И МЕТОХИЈА У ДАНАШЊОЈ СРБИЈИ (предавање)

Пре него што почнем да говорим о Косову и Метохији у данашњој Србији желим да се захвалим оцу Виктору што ми је допустио да са вама поделим моје утиске о Косову и Метохији а свима вама што сте остали после литургије само да бисте чули оно што имам да кажем.

Замолила бих вас да овом приликом имате на уму следеће:

1. Не налазим се пред вама као било чији представник. Говорим само у своје име. Говорим као неко ко је провео годину и по дана у манастиру Грачаница на Косову, посвећеном Покрову Пресвете Богородице. Чињеница да тамо живим и радим као преводилац Његовог Преосвештенства Владике Артемија, епископа Рашко-призренске и косовско-метохијске епархије, не значи да вам се обраћам у његово име. Говорим без његовог допуштења и знања, јер, по мом одласку из манастира на овај пут, ни он ни ја нисмо знали да ће до ове прилике доћи. По мом доласку овамо, међутим, једва да је било дана а да ме неко није упитао: “Како је на Косову?” И сваки пут када би ме то питали, одговарала сам истим речима: “Стање на Косову и Метохији је лоше и биће горе”. И сваки пут када бих изговорила те речи, бивало ми је све јасније колико је тамошње стање доиста страшно. Зато сам одлучила да вам о томе говорим и да Владичин благослов затражим накнадно, надајући се да ће ми опростити овај грех самовоље.

2. Ако говорим о нечему као о чињеници, то значи да сам се у то лично уверила или то непосредно чула од врло поузданих особа. Но морамо имати на уму да живимо у несавршеном свету у коме чак и најпоузданије особе могу да погреше.

3. Уколико изоставим нешто што вас занима, можете после мог излагања поставити питање или сами рећи оно што сматрате важним.

4. И, као последње, морам вас упозорити да ће оно што имам да кажем бити веома непријатно. Непријатно за Русе, још непријатније за Американце, а најнепријатније за овдашње Србе. Али вас преклињем да ме саслушате до краја. Саслушајте ме зарад сопственог добра, јер се ово једнако тиче вас колико и нас. Не тражим помоћ. Нама нико не може помоћи. Сада нас само Бог може спасити. Пошто сте чули ово упозорење вероватно ћете закључити да су, по моме, Срби главни кривци за катастрофалну ситуацију у којој се Србија данас налази. И бићете у праву: ми смо главни узрок наше муке. То, међутим, не значи да нас Албанци не убијају. Убијају нас сваког дана, и сваког дана чине живот још неиздржљивијим. Са сваким новим јутром на Косову и Метохији има мање

Срба. Ми полако нестајемо са Косова и Метохије. Али то није ништа ново. То вам је већ добро познато.

То такође не значи и да су Запад у целини, и Америка посебно, лишени кривице за ову катастрофу. У случају Србије они су одиграли врло прљаву улогу.

Понашање Америке према Србији било је неморално, нечасно и у супротности са њеним сопственим и међународним законима, и њеним интересима. Али о томе данас не желим да говорим јер Албанци, Западна Европа и Америка ни приближно нису оно што данас у нашим животима има највећи значај. Изрека која каже “Суочили смо се са непријатељем и он је ми сами” у потпуности се може применити на нас.

Данас желим да говорим о новој опасности која прети вама колико и нама, желећи да кажем да ћете се, уколико то не схватите данас, или сутра, или за месец-два – у сваком случају врло скоро – пробудити једног јутра и открити да је ова страшна несрећа и ваша, не само наша.

А сада да се окренемо Косову и Метохији у данашњој Србији и Србији уопште – не зато што су Косово и Метохија неотуђиви део Србије – не зато што су “срце и колевка Србије”, не зато што су света српска земља. Они то, наравно, јесу, али то није оно најважније. Најважније је да све што се данас догађа у Србији није само повезано са Косовом и Метохијом већ се тиме и одређује. Све што се збива на Косову и Метохији директно зависи од владе земље у којој се те области налазе, а то је Србија. А оно што се данас збива са Православљем у Србији нераскидиво је повезано са Православљем широм света.

Шта могу да вам кажем данас о Србији уопште и о ситуацији на Косову и Метохији посебно? Да ли је могуће говорити о данашњици а не рећи бар неколико речи о јучерашњици или давнијим временима? Ви већ знате да је прича о Србији прича о непрекидним, или непрекидно понављаним, поделама. То је прича о распрама и судбоносним унутрашњим сукобима. Узгред, пре седамдесетак година, када сам била у нижим разредима гимназије и тек почињала да учим српску историју, уз сваку лекцију непрестано се понављала једна реч. Нико од нас ђака није тада знао шта она значи, али је звучала мрачно и опако, како је и требало, јер је објашњавала неуспехе и поразе наше ране историје. И мада ми деца нисмо разумели значење израза *међусобица*, већ тада смо почели схватати да су унутрашњи сукоби проклетство Србије. Али сагледавање узрока нечијих невоља је једно, а њихово искорењивање нешто сасвим друго. Расколи су били и увек ће бити проклетство Србије.

Стога не изненађује да је чак и данас Србија подељена земља. Када помислим на Србију, видим њен симбол – велики крст који дели простор на четири једнака, незаокружена дела, са словом “С” уписаном у сваком од њих. Она

представљају апсурдни али сасвим тачан српски мото – *Само слога Србина спасава*, али уместо тих слова ја видим четири сегмента српског друштва подељена крстом.

Вертикално, друштво је подељено у 1. државу коју води секуларна влада, 2. цркву која има своју владу, то јест Свети архијерејски сабор и Свети синод. Ова два сегмента јасно су одвојена један од другог. Хоризонтално, друштво је подељено у оне који владају и оне којима се влада. У трећем пољу налазе се неверујући који се подвргавају само секуларној власти. Четврто поље представља вернике, то јест свештенство, монаштво и паству. Но овај последњи сегмент мора се подврћи не само црквеној влади већ и секуларној власти. Тако је одувек било. Данас, међутим, сваки од ова четири сегмента подељен је на још два дела, а они ни у ком случају нису једнаки. Један део, предвођен не само секуларном влашћу већ и црквеном, много је већи, гласнији и моћнији од другог, који ми се чини тако мали да је готово невидљив. Већина је жучно решена да “иде у Европу”, док ми, у другом делу, питамо: “Како? Па зар ми нисмо у Европи?” Кад бисмо упитали људе на улици због чега су тако жељни да се придруже Европи, шта очекују да тамо нађу, стекли бисмо утисак да је њихова једина жеља да добију визу и могу да путују. Виза је за Србе постала ново златно теле. Ако бисте их потом упитали шта желе да учине у тој новој обећаној земљи у коју ће та толико жуђена виза да их одведе а која се зове Европска унија, не бисте добили јасан одговор. Не због тога што се људи плаше да кажу шта им заиста лежи на срцу. Не, људи у Србији се више ничега не плаше – и то је застрашујуће. Тај феномен заслужује да се о њему каже више јер је одсуство страха заправо један од највећих и најстрашнијих проблема с којима се Србија данас суочава. Не бисте добили јасан одговор јер га нема. Људи не знају зашто би путовали. Свеједно им је куда иду, свеједно им је шта ће чинити када тамо буду приспели. Мени се чини да они желе да путују да више не би били сами, да се не би осећали усамљеним, одбаченим и напуштеним од свих. Србима је мука од усамљености. Али оно што је трагично је што они изгледа не схватају је да ће, када буду постали део Европске уније, и даље бити усамљени и одбачени као данас јер је Европска унија клуб за одабране, клуб тако ексклузиван да чак ни чланство у њему не гарантује прихватање за равноправног члана. Пољска, Бугарска и Румунија, па чак и Грчка, већ то добро знају. Али Срби су изгледа глуви за њихове огорчене притужбе против “обећане земље”. Српски народ посматра с апсолутном равнодушношћу море доказа да се према Бугарима и Румунима Европа понаша као зла маћеха из бајки

а не мајка какву су очекивали. Али, ни народи, као ни обични људи, не уче се на туђим грешкама.

А шта је са српском владом? Српска влада вероватно зна зашто тако силно жели да се придружи Европској унији. Она врло артикулисано објашњава зашто Европску унију морамо сматрати Обећаном Земљом и не разуме зашто онај други део, онај мали, безначајан, једва приметни део Србије који је против тога, не верује својој влади. Ми јој не верујемо из много разлога, од којих је први да добро знамо да нас Европска унија никада неће прихватити. Можемо испунити све услове које нам ЕУ поставља, али она ће стално измишљати неки нови, дотле непоменут, и захтевати да испунимо и њега. Ми то знамо, и влада то зна, али владу није брига. Она се не плаши никаквих нових услова које Европској унији могу пасти напамет. Она очито има своје интересе. Који су ти интереси? Ја то не знам, али сам у великом искушењу да кажем да је наша влада поткупљена.

Сви они који су у проевропском блоку, сви “западњаци” – у влади и изван ње – мисле да су Косово и Метохија највећа препрека на њиховом путу до Европе. Они су чврсто уверени да бисмо, само када би они нестали са лица земље, истог часа били примљени у Европску унију, и да би заједно са Косовом и Метохијом нестале и све наше недаће – економске, политичке, друштвене, духовне и црквене. Можда ћете рећи: “Па не ваљда и црквене? Какве везе оне имају са Косовом и Метохијом?” Али уверавам вас да проевропска јавност у Србији сматра да би озбиљни проблеми који данас море нашу Цркву били сместа уклоњени нестанком Косова и Метохије.

Чули сте како помињем поделе у Србији и унутрашње сукобе као проклетство Србије од самог почетка њене историје. Али за разлику од наше данашњице, у српској прошлости постојало је нешто *недељиво*, нешто што *никада није изазивало поделе*. То је била Црква. Да, знам. У Цркви је увек било раскола, а у народу јереси. Али Црква је после четрнаестог века, после турске најезде, после уништења Српског царства, опстала. Опстала је лишена спољног сјаја, богатих одора и величанствених, златом украшених икона, лишена анђеоског звука својих хорова, али *лишена и раскола*. Црква је преживела. Сиромашна, прогоњена, сатерана под земљу, преживела је. Чак је ни комунисти нису успели потпуно уништити. Преживела је до краја двадесетог века и онда посрнула. Као што сам рекла, наша Црква је данас подељена као што је подељена влада и као што је подељен народ. Народ је подељен око таквих питања као што су “Треба ли да се придружимо Европи или не?” или “Треба ли заједно са Европом ићи ка глобализацији или не?” И Црква је подељена око истих питања. Али за Цркву су она нешто сложенија него што су за остали свет. Црква таква

питања не може да разматра са чисто економске или геополитичке тачке гледишта. Што се Ње тиче та питања воде читавом низу других која су моралне, духовне, или чисто црквене природе, а које Она мора узети у обзир. Могли бисмо очекивати и од наше владе и од народа, као колективитета и као појединаца, да покушају да одговоре на питања као што је: “*Којој* Европи толико чезнемо да се придружимо? Оној која назива НАТО бомбардовање Србије, у коме је страдало више од 3.000 цивила, међу којима и мноштво деце, *хуманитарном интервенцијом*? Или је то Европа која се не усуђује да заштити права својих становника хришћана јер то не би било политички коректно, док истовремено вредно штити верска права муслимана?” “Влада, наравно, није обавезна да се брине о духовном животу народа, али Црква јесте. Црква је *обавезна* да се брине за духовно спасење својих верника. Ми у Цркви тражимо спасење. Ми у апостолској Цркви тражимо истину. Христос је ученике називао сољу земље. “Ако со обљутави, чим ће се осолити?” (Мат. 5:13) Шта ако српске владике изгубе оно што је њихова главна одлика, оно чиме се одређују? Шта ако су српске владике решиле да се придруже секуларној власти у потрази за западним вредностима? Шта ако и они желе да се придруже Европи и заједно са Европском унијом пригрле глобализацију? Знају ли они уопште шта “глобализација” значи? Могу ли да нам објасне зашто су они, наши јерарси, тако махнито жељни да се придруже Европи?

Сваки владика има своје разлоге. Неки су похлепни. Неки су неутаживо амбициозни. Има их који се плаше. Страх је изузетно убедљив разлог. Лично знам за двојицу владика које је Стејт Департмент натерао да се потчине уценивши их оптужбом за ратне злочине, тврдећи да америчка влада има необориве доказе за то и да се у било ком тренутку могу наћи у Хагу и бити оптужени као ратни злочинци. Али америчка влада сматрала је кориснијим за Америку, или је то Стејт Департмент сматрао, да они задрже своје положаје и сарађују са Америком. Они су се уплашили и реаговали као кукавице. Остали су на својим положајима и почели да испуњавају налоге Америке.

Негде пред крај рата у Босни, или одмах потом, не сећам се више тачно године, радила сам као преводилац за једног од њих. Била сам с њим у америчком Конгресу када је оптужен за етничко чишћење. Био је то Владика Атанасије кога сам добро познавала, поштовала и изузетно волела. Знала сам да није крив за оно за шта га оптужују. Знала сам то не зато што сам га познавала и волела, већ због тога што сам му гледала лице и чула глас којим је одговарао, а пре свега због тога што оптужбе нису имале никаквог смисла. Нико нормалан није могао сматрати његова дела – која, узгред, никада није порицао – ичим другим до чиновима храбрости и хуманости. Ниједан суд у свету не би му никада судио

– осим, наравно, суда у Хагу. Не знам да ли га Хаг оптужује и за неке друге злочине. Нити знам какве оптужбе би могле бити подигнуте против Митрополита Амфилохија. Не знам ни да ли Стејт Департмент стварно има необориве доказе за наводне злочине ова два јерарха. Не знам и то није важно. Оно што јесте је да су они криви за нешто друго: уплашили су се, и понели се као кукавице.

Плашити се није грех. Свети апостол Петар се уплашио и подао страху, али га то није спречило да чује кукурикање петла. Покајао се и заплакао. Али, Амфилохије и Атанасије нису се само понели као кукавице – они су то и постали. А када су постали кукавице, њих двојица од тројице најстаменијих и највећих бранилаца Православља, православне истине и српског православног народа, постали су и главни заговорници Западне Европе, Америке, њихових вредности, њихових потреба и њихових планова за Нови светски поредак. И, још горе, не само што су сагрешили, већ су сачинили и потпуно нов концепт Цркве, њених догми, целе наше вере, не би ли свој грех оправдали.

И тако се нова јерес појавила у Србији. Истини за вољу, она није била нова. Најпре се пре десетак година појавила у Грчкој, можда и нешто раније. Могло би се рећи да су га у Србији прве приметиле наше старемајке са села. Оне можда не умеју да читају и пишу, али знају литургију наизуст. А литургија је одједном почела да се мења. Најпре су се јавиле једва приметне промене у редоследу службе, па је дошло изостављање, или се то драгим старицама само чинило? Али када је при Великом уласку хору забрањено да са амвона пева *Иже херувими*, нису само сеоске старице приметиле да нешто није у реду. И када се испоставило да исповест више није нужна, свима је постало јасно да ствари стоје прилично лоше. Тада су у Цркви почели озбиљни разговори које је Црква покушала да прикрије. Али, није успела. Људи су знали. Не све, наравно, не сваки детаљ, али неке врло важне, врло тужне и застрашујуће чињенице доспеле су до њих. Сазнали смо на пример да један од владика који није делио његово мишљење, рекао Владици Атанасију: “То што чиниш је против канона”, нашта је Атанасије одговорио: “У новој стварности, каноне само мачку о реп”. То су речи човека који је до недавно био један од великих српских каноничара, поштован не само као стручњак за канонско право, већ још више као један од његових оданих бранитеља.

И шта је то, могли бисмо упитати, “нова стварност”? Или, како се углавном назива “нова стварност у настајању” или чак “нове стварности”, у множини? Зар није отужно и помислити на све те нове стварности? Које су све то “стварности” и колико их је? И докле ће се развијати? И у шта?

Не осећате ли како тле испод ваших ногу подрхтава? Зар вам од тога не припада

мука? То није измишљотина каквог “лудог научника”. То су речи српског владике, јерарха Српске православне цркве у којој хвалимо и славимо Господа који нас је утврдио на стени свога учења. Више не можемо чврсто стајати ни на стени.

Стога је прошле године одлучено да се питање нове јереси стави на дневни ред седнице Архијерејског сабора. О јереси се, наравно, никад није званично говорило као јереси. Називана је “променама” или, ређе, “реформама”.

Прошле године људи, или тачније онај једва приметни сегмент друштва који се занима таквим питањима, чекао је са великим интересовањем, чак узбуђењем, на седницу Архијерејског сабора и почетак расправе о јереси. Нисмо били ни узнемирени ни уплашени. Већ смо се радовали победи јер смо знали да ће Владика Атанасије говорити у прилог реформи а да ће каноне бранити један од три велика “А” – како су седамдесетих година прошлог века називали Амфилохија, Атанасија и Артемија. Наша страна уопште није сумњала да ће Владика Артемије победити.

Друга страна се, међутим, вероватно сложила са нашом проценом исхода па је на самом почетку седнице питање јереси скинуто са дневног реда. Исто се поновило и ове године. Питање “промена” стављено је на дневни ред, а потом је, на велику жалост, скинуто. Кажем “на велику жалост”, зато што расправа о променама мора водити и расправити о самој јереси, **отворена** расправа о том питању будући од суштинске важности за нашу духовну добробит. Нама је апсолутно неопходно да најпре признамо постојање јереси а да затим утврдимо њену суштину у свим појединостима.

Пре годину дана, мало пре сазивања Архијерејског сабора, у једном од својих разговора са монасима Владика Артемије поставио је следеће питање: “Шта мислите, браћо, које је најважније питање с којим се данас суочавамо?”

Једногласни одговор био је, наравно, “Косово и Метохија”. “Не”, одговорио је Владика. “Не Косово и Метохија. **Косово и Метохија су, усталом, само комад земље. Најважније питање пред нама је како да заштитимо и спасемо своју веру од јереси.**”

Ја овде нећу детаљно анализирати елементе јереси. Само ћу рећи оно што су ми они који та питања познају боље од мене представили као њену срж – њену главну догму. Укратко, **греха више нема**. Тако сада знамо зашто се нико у Србији ничега не боји и не стиди. Нема греха зато што је Христос својим страдањем на крсту “смрћу згазио смрт” и ослободио нас заувек не само од првобитног греха **већ и од греха уопште**. Другим речима, у “новој стварности” сви греси су унапред опроштени. То значи да више нема потребе за покајањем. Због чега би се кајали ако нема греха? То значи да исповест више није нужна.

Можемо се причешћивати, вероватно стога што се то сматра само симболичним гестом.

“Косово је само комадић земље”. Тешко је поверовати да је те речи изговорио најстраственији, најнеуморнији, најнеустрашивији бранитељ Косова и Метохије. Ми који смо у њему видели другог светог ратника Артемија нисмо могли да поверујемо да је он доиста изговорио те речи. Али он их је изговорио, и рекао и више од тога. Ако изгубимо нашу веру, изгубићемо и Косово. Ако сачувамо нашу веру, Бог ће сачувати наше Косово, ако то буде Његова воља. Оним што је рекао Владика Артемије дао је Синоду додатни изговор да га уклони.

Синод већ дуже времена покушава то да учини. Владика је у више наврата оптуживан за финансијске малверзације без икаквих стварних доказа. У јесен 2004. покушали су да га прогласе лудим. Чак су и мене покушали да убеди да је оболео од озбиљне душевне болести. Тада јеромонах а данас Владика Аустралије и Новог Зеланда, Иринеј Добријевић, и Викарни Епископ Теодосије липљански, звали су ме телефоном и тражили да се сретнемо како би ми подробно објаснили душевно стање Владике Артемија. До тог сусрета никада није дошло. Мене нису убедили, а не верујем да су били успешнији ни код других.

Какав облик је узело лудило Владике Артемија? Један од симптома је по њима било његово чврсто одбијање да допусти да ***исти они Албанци који су 17. марта 2004. уништили и тешко оштетили цркве и друге црквене објекте на Косову, укључујући и Владичански двор у Призрену, обнављају уништено.***

Могло би се рећи да је његово одбијање, с обзиром на околности, било изразито разумно. Међутим Савет Европе, који је желео да учествује у финансирању пројекта обнове, инсистирао је да тај посао буде поверен албанским извођачима. Пошто је Владика то одбио, Савет Европе се обратио Синоду, и Синод је наложио Владици да потпише Меморандум о обнови цркава и других објеката. Владика Артемије га је потписао, али је одмах повукао потпис. Током наредне четири године он је јавно и жестоко нападао пројекат. У почетку је то било питање принципа: Владика је само сматрао да је неприродно да уништитељи буду обновитељи оног што су уништили. Касније се појавио још један разлог, чисто технички. Оно што су албански извођачи “обновили” почело је да се распада после циглих годину дана. Но без обзира на то, Синод кога је сада предводио Владика Амфилохије, у међувремену већ најпослушнији сарадник Савета Европе и Америке, потписао је Меморандум о прихватању “обновљаних” објеката без одобрења Владике Артемија. Према црквеним канонима, међутим, Митрополит нема никаквог права да се меша у послове

неке епархије.

Пре неколико месеци, априла или маја 2009, Синод је поставио ултиматум Владици Артемију: до 1. јула он ће или прихватити обновљене цркве и друге епархијске објекте, или бити изведен пред црквени суд због непослушности према Синоду, и других активности које могу водити расколу у Цркви.

У штампи су се појавили бројни чланци о овом најновијем сукобу између Митрополита Амфилохија и Владике Артемија. Међу њима је било текстова који су писали стручњаци за канонско право, како клирици тако и лаици, који су били било на нашој страни било на страни Синода, али који су сви били сагласни да Синод нема на шта канонски да се позове и да ће црквени суд ослободити Владика свих оптужби. Сви су били убеђени да ће Владика Артемије одбацити ултиматум.

Нико, међутим, није јавности саопштио једну кључну чињеницу. Нико није поменуо да је црквени суд, оног часа када се пред њиме подигне оптужба, каноном обавезан да ослободи владика свих његових дужности и на његово место постави управитеља. Суђење може потрајати годину или две. Можда чак седам или девет година. Но ма колико суђење трајало, до момента када буде завршено, борба за Косово и Метохију, за очување целине Православља – за све зашта се Владика Артемије борио – била би завршена. И ко би био победник? Владика Артемије потписао је Меморандум о прихватању обновљених цркава и других објеката.

Сви ултиматуми, као и други облици уцене, имају нешто заједничко: никада не иду сами. После првог, неминовно следе други. Тако је било и у овом случају. Други ултиматум уследио је убрзо после првог: Владика се мора преселити у обновљени двор у Призрену.

Призрен је стари српски град – престоница Цара Стефана Душана који је владао у 14. веку. Недалеко од Призрена, Цар Душан је подигао величанствени манастир од белог мермера, посвећен Светим Арханђелима. Средином 15. века Турци су почели да га руше а у 16. веку и да одвозе мермер од кога је саздан. Године 1615, мермер је употребљен за грађење велике џамије у Призрену посвећене Синан паши, истом оном који је наредио да се мошти Светог Саве изнесу из Манастира Милешеве, донесу у Београд и спале на Врачару.

(Узгред, када су се Срби вратили у Призрен на крају турске окупације 1912. није им пало напамет да сруше Синан пашину џамију. Тај пример *ante factum* политичке коректности вероватно је био велика грешка.)

У 20-ом веку Албанци су довршили уништење Светих Арханђела. Али, крајем тог века Владика Артемије је поново изградио Манастир. У ствари, Владика га је двапут поново подигао јер су га 17. марта 2004. Албанци спалили до темеља.

Сада је Манастир окружен бодљикавом жицом и немачким трупима из састава Кфора. У њему живи пет-шест монаха. У Призрену се не виде трупе Кфора, јер у граду, с изузетком једног старог Србина, живе само Албанци.

Када је Његово Преосвештенство Иринеј, владика нишки, пренео Владици Артемију налог Синода да се што је могуће пре врати у Призрен, Владика Артемије је упитао: “А ко ће нас тамо штитити”? Одговор је био да тамо заштита неће бити потребна.

И то је тачно. Владици и свима онима које ће повести са собом заштита у Призрену неће требати, будући непотребна јер је немогућа. Нико их тамо не може заштитити, као што ни 17. марта пре пет година нико није могао заштитити ни његов Двор, ни Цркву Богородице Љевишке, ни Манастир Светих Арханђела, нити српско становништво које је тог дана потпуно нестало из Призрена, осим једног јединог старог Србина.

И тако Синод Српске православне цркве шаље српског владику, Артемија, у мучеништво, и то невероватно цинично не покушава ни да сакрије.

Владика Артемије често је био оптуживан да жуди за мучеништвом. Но, он то не тражи. Нико од нас не тражи мучеништво. Током сваке литургије упитна јектанија два пута се окончавају молбом да се има “мирна, чиста и безболна смрт”. Стога **није грех** не желети мучеништво, и њега нико од нас не жели. Једино тражимо да нам Бог подари снагу вере која ће нам дати храбрости да издржимо и не подамо се страху, када дође последњи час.

И шта ће се сада десити? Владика се суочава са избором: може се поново потчинити Синоду и поћи ка свом распећу или одбити и ићи пред црквени суд. Ми не знамо шта ће одабрати. Али са извесношћу можемо тврдити да ће то бити оно што му се у том тренутку учини бољим, или бар мање штетним, зарад својих вољених, православних Косова и Метохије.

И зато вас сада питам какав други одговор се може дати на питање “Како је на Косову и Метохији?” осим да је стање на Косову и Метохији тешко и да ће бити још теже?

НАПОМЕНА УРЕДНИШТВА

Текст овог предавања, одржаног септембра 2009. у Парохијском дому руске цркве Светог Јована Крститеља у Вашингтону, добили смо од пријатеља из иностранства. Због огромног значаја објављујемо га и на **енглеском** и на **руском**, што иначе не уобичајавамо, како би што шири круг људи са њима био упознат.

Косара Гавриловић, ћерка предратног министра и дипломате, добровољца и четника из 1912. године, писца Милана Гавриловића, рођена је 1924. у Београду. По завршетку Другог светског рата заједно са целокупном породицом остала је

без отаџбине, имовине, држављанства и “грађанске части”. Дипломирала је француски и руски на Кембриџу. Предавала је руски на Универзитету Џорџ Вашингтон у Вашингтону и радила као преводилац за Стејт Департмент. Иако је преводила и за америчког председника Џорџа Буша старијег, хрватски председник Фрањо Туђман је, приликом пријема у Белој Кући, захтевао да “ћерка Милана Гавриловића за њега не преводи”.

Госпођа Гавриловић је 2000. провела неко време у Грачаници. Априла 2008. преселила се из Балтимора, САД у Манастир, где ради као преводилац Његовог преосвештенства Владике Артемија, Епископа рашко-призренског и косовско-метохијског.

Поред препева 21 српске народне песме на енглески (*Songs of Serbia*, Serbian Literary Company, Toronto, 2002), госпођа Гавриловић је објавила и збирку својих песама на енглеском и српском, *Walls and Cracks in Walls* и књигу *Ребека Вест и Гавриловићи*, Жагор, Београд 2008, о пријатељским везама своје породице и познате енглеске списатељице.